

Ympäristöpalvelut Helmen suunnitelma eläinlääkäripalveluiden järjestämisestä ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta

2015-2021

Hyväksytty ympäristöterveyslautakunnassa 19.2.2015 § 7

Päivitys 8.12.2016 § 40
Päivitys 15.12.2017 § 45
Päivitys 12.12.2018 § 45
Päivitys 19.12.2019 § 36
Päivitys 15.12.2020 § 53

Sisällysluettelo

1 Johdanto.....	4
2 Alueellinen suunnitelma ja voimavarat.....	4
2.1. Alueellinen suunnitelma	
2.2. Painopisteet	
2.3. Henkilöstöresurssit, vastualueet ja työnjako	
2.3.1. Työsuojelu ja terveydenhuolto	
2.4. Resurssitarpeen kartoitus	
2.5. Henkilökunnan pätevyyden ja osaamiseen varmistaminen	
2.6. Koulutussuunnitelma	
2.7. Yksityinen palvelutarjonta	
3 Tietojärjestelmät.....	7
4 Yhteistyö ja viestintä.....	9
4.1. Viranomaisten välinen yhteistyö ja viestintä	
4.2. Erityistilanneviestintä	
5 Maksut.....	10
5.1. Pieneläinklinikkamaksut	
5.2. Subventiot	
6 Valvonnan toimeenpano.....	10
7 Eläinten terveyden valvonta.....	11
7.1. Eläintautivalmius	
7.2. Eläintautiepäilyt ja tapaukset	
7.3. Zoonoosien valvonta	
7.4. Eläintauteja tutkivat laboratoriot	
7.5. Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkastus	
7.6. Vesiviljelylaitosten terveystarkastus	
7.7. Kyyhkyslakat	
7.8. Muu tautiseuranta	
7.9. Eläinten keinollinen lisääntyminen	
8 Eläinten lääkitsemisen valvonta.....	15
9 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti.....	16
9.1. Sisämarkkinakauppa	
9.1.1. Sisämarkkinatuonti	
9.1.2. Sisämarkkinavienti	
9.2. Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin	
9.3. Tuonti EU:n ulkopuolelta ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus	

10 Eläinten hyvinvoinnin valvonta.....	19
10.1. Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus	
10.2. Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus	
10.3. Eläinsuojeluvalvojat	
10.4. Eläinkuljetukset	
10.5. Teurastamot ja pienteurastamot	
11 Täydentävien ehtojen valvonta.....	23
12 Eläimistä saatavat sivutuotteet.....	23
12.1. Sivutuotelaitosten valvonta	
12.2. Sivutuotteita käyttävien ja hävittävien toimijoiden valvonta	
13 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen.....	26
13.1. Peruseläinlääkäripalvelu	
13.2. Sisältö	
13.2.1. Puhelinneuvonta	
13.2.2. Sairaanhoido	
13.2.3. Terveystenhoito	
13.2.4. Eläinten lopetus	
13.2.5. Todistukset	
13.3. Tuotantoeläinten terveydenhoito	
13.4. Kiireellinen eläinlääkäriapu	
13.4.1. Suureläinpäivystys	
13.4.2. Pieneläinpäivystys	
13.4.3. Keskitetty yhteydenottoapalvelu	
13.4.4. Virkatehtävät virka-ajan ulkopuolella	
13.5. Saatavuus- ja laatuavoitteet	
13.5.1. Ajanvaraus	
13.5.2. Saatavuus	
13.5.3. Palautteen kerääminen ja valitusten käsittely	
13.5.4. Toimitilat	
13.5.5. Välineresurssit	
13.5.6. Ostopalvelut	
13.5.7. Perustason ylittävät palvelut	
14 Seuranta, arviointi ja raportointi.....	32
14.1. Kunnan suunnitelmat	
14.2. Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi	
14.3. Arviointi ja ohjauskäynnit	
14.4. Muu raportointi	
15 Eläinlääkintähuoltoa koskeva lainsäädäntö.....	33

Liite 1 Resurssitarpeen kartoitus

1 Johdanto

Ympäristöpalvelut Helmi tuottaa ympäristöterveydenhuollon palvelut Haapaveden ja Oulaisten kaupunkeihin sekä Siikalatvan ja Pyhännän kuntiin. Ympäristönsuojelun palvelut tuotetaan Oulaisten ja Haapaveden kaupunkeihin sekä Pyhännän kuntaan.

Eläinlääkintähuollon osalta praktiikkapalvelut tuotetaan myös Raahen kaupungin Vihannin kylään.

Ympäristöpalvelut Helmen alueen väestöpohja on noin 25 000 asukasta.

Hallintokuntana on Haapaveden kaupunki. Toimivaltaisena viranomaisena on alueellinen ympäristöterveyslautakunta. Ympäristöpalvelut Helmellä on myös neuvottelukunta

Ympäristöpalvelut Helmen eläinlääkintähuollossa on kolme toimipistettä, jotka sijaitsevat Haapavedellä, Oulaisissa ja Siikalatvalla Kestilässä. Haapavedellä on kaksi eläinlääkärin virkaa, jossa toisessa on sijainen. Siikalatvalla toimii neljä eläinlääkärinä ja Siikalatvan virkoja hoidetaan heidän kesken 60 %:n osa-aikaisella työajalla. Oulaisissa on kaksi eläinlääkärin virkaa, joissa toisessa toimitaan 80% osa-aikaisesti.

Päivystysalueita on kaksi: Haapavesi-Oulainen ja Siikalatva-Pyhäntä-Vaala-Utajärvi. Haapavesi-Oulainen alueella päivystää neljä eläinlääkärinä ja Siikalatva-Pyhäntä-Vaala-Utajärvi- alueella viisi eläinlääkärinä.

Ympäristöpalvelut Helmessä on erillinen valvontaeläinlääkärin virka. Valvontaeläinlääkärin tehtäviin kuuluu eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatehtävät sekä muut valtion varoista korvattavat tehtävät, elintarvikelain mukainen alkutuotannon valvonta ja laitosten valvonta. Valvontaeläinlääkärin valvontakohteita ovat mm. maidontuotantotilat, naudanlihan tuotantotilat, lampolat, sikatilat ja elintarviketuotantolaitokset.

Valvontaeläinlääkärinä on vuoden 2020 toiminut 80 %:n työajalla ja järjestely jatkuu koko vuoden 2021. Praktikko kunnaneläinlääkäreistä on yksi henkilö siirretty tekemään valvontaa osa-aikaisella 60 %:n työpanoksella ja ratkaisu on toiminut erittäin hyvin. Järjestely jatkuu koko vuoden 2021. Valvontaeläinlääkärit jakavat tehtävät keskenään ja toimivat eläinsuojelutarkastuksissa työparina.

2 Alueellinen suunnitelma ja voimavarat

2.1. Alueellinen suunnitelma

Kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksista sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palvelun

mitoitusta suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut.

Kunnan on suunnitelmassaan kuvattava miten kunnaneläinlääkärille määrättyjen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatehtävien hoito on alueella järjestetty. Kunnan on suunnitelmassaan osoitettava, että eläinlääkäripalvelut on järjestetty eläinlääkintähuoltolain vaatimusten mukaisesti.

Ympäristöpalvelut Helmessä on laadittu valvontakaudelle 2015-2020 valvontasuunnitelma, joka ottaa huomioon valtakunnallisen suunnitelman, painopistealueet sekä tapahtuneet lakimuutokset. Valvontasuunnitelma päivitetään vuodelle 2021 vastaamaan valtakunnallisen suunnitelman muuttuneita vaatimuksia.

2.2. Painopisteet

Painopistealueet ja niiden sisältö tulevat valtakunnallisesta valvontasuunnitelmasta. Kunnan tulee suunnitelmassa todeta, miten painopisteet huomioidaan käytännön työssä esim. kohdennettuina tarkastuksina tai työnohjauksessa.

Vuoden 2021 painopistealueita ovat:

- ELTE- tietojärjestelmän vaiheittainen käyttöönotto, ELTE1 -osio vuonna 2021
- ASF- valmiusharjoituksessa havaittujen kehittämiskohteiden työstäminen
- pandemiavalmiuden arviointi ja koronaepidemian opit ympäristöterveydenhuollossa
- EU:n eläinterveys säännösten 2019/429 ja muun eläintautilainsäädännön toimeenpano
- EU:n eläinterveys säännösten ja muun eläinten merkinnän ja rekisteröinnin lainsäädännön toimeenpano
- EU:n eläinlääkeasetuksen tammikuussa 2022 alkavaan soveltamiseen valmistautuminen
- eläinten hyvinvointilain toimeenpano
- eläinlääkäreiden lääkitsemisvalvonta
- epäilyyn perustuvan eläinsuojeluvalvonnan tehostaminen kunnissa
- vuoden 2020 salmonella- ja tilarehustamo- painopisteiden jatkaminen
- AVI- kohtainen painopiste

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella painopisteenä jatketaan vuonna 2020 alkanutta ns. hiljaisten tilojen valvonta sekä rekikoirien hyvinvointiprojektia. Rekikoiria ei

Ympäristöpalvelut Helmen alueella ole. Hiljaisten tilojen valvontaan kuuluvat nautatilat valvotaan valvontaeläinlääkäreiden toimesta vuoden 2021 aikana.

2.3. Henkilöstöresurssit, vastualueet ja työnjako

Eläinlääkintähuoltolain mukaisesti kunnan pitää varata riittävästi henkilöresursseja sekä eläinlääkäripalvelujen että valvontatehtävien hoitamiseen. Ensisijainen tapa hoitaa valvontatehtävät, on perustaa kuntiin valvontaeläinlääkärin virkoja. Erityistä huomiota on kiinnitettävä valvontatehtävien jäävittömään hoitamiseen eli valvontatehtäviä ei suorita henkilö, joka on kyseiseen valvontakohteeseen kiinteässä asiakassuhteessa.

Kunnaneläinlääkäri on kunnassa virkasuhteessa toimiva eläinlääkäri, joka hoitaa eläinlääkintähuoltolain soveltamisalaan kuuluvia tehtäviä. Kunnaneläinlääkärin tehtävänimike voi olla muu kuin kunnaneläinlääkäri, esim. valvontaeläinlääkäri tai hygieenikko. Tiettyjen lakien, kuten eläinsuojelu- ja eläintautilain nojalla kunnaneläinlääkäri on viranomainen.

Kunnan on huomioitava eläinlääkintähuollon henkilöstön työturvallisuus ja jaksaminen.

Ympäristöpalvelut Helmen praktikkoeläinlääkäreiden virkoja on täytettynä seitsemän vuoden 2020 alussa, mutta niistä useimpia hoidetaan osa-aikaisesti 60 % tai 80 %. Oulaisissa on yksi kokoaikainen praktikko ja Haapavedellä kaksi kokoaikaista praktikkoo, joista toinen toimii viransijaisena.

Lisäksi Ympäristöpalvelut Helmessä on erillinen valvontaeläinlääkärin virka ja yksi praktikkoeläinlääkäreistä tekee valvontaa osa-aikaisesti. Valvontaa on tehty vuoden 2020 ajan kahden henkilön työpanoksella 60%:n ja 80%:n työajalla.

Eläinlääkäripalveluiden tavoitteena on turvata riittävät eläinlääkäripalvelut kaikkina vuorokauden aikoina. Päivystys on toistaiseksi saatu toimimaan kummassakin päivystyspiirissä. Päivystyksessä ja virka-aikana tapahtuvassa työssä on käytetty vuosiloman sijaisia.

Tehtävien järjestämistä edesauttaa valvontaeläinlääkärit, jotka hoitavat pääosan valvonnasta ja koordinoivat valvontatehtävien hoitoa. Valvonnan tehokasta järjestämistä on auttanut osa-aikaisesti valvontaa tekevä toinen valvontaeläinlääkäri.

Eläinlääkärin vastaanottojen pieneläinpraktiikka on toiminut uusituissa ja nykyaikaistetuissa vastaanottotiloissa hyvin.

Eläinlääkintähuollosta vastaa ympäristöpalvelupäällikkö. Oulaisten toimipiste järjestää Oulaisten kaupungin ja Raahen kaupungin Vihannin kylän eläinlääkäripalvelut. Siikalatvan toimipiste Kestilässä vastaa Siikalatvan ja Pyhännän eläinlääkäripalveluista. Haapaveden toimipiste vastaa Haapaveden alueen eläinlääkäripalveluista. Kiireellinen eläinlääkäriapu järjestetään päivystysalueittain.

2.3.1. Työsuojelu ja terveydenhuolto

Työterveyshuollosta vastaa Terveystalo.

Työsuojelusta on Ympäristöpalvelut Helmestä tehty riskinarviointi ja työsuojeluohje on luettavissa yksikön käytössä olevalla tietokoneen R- asemalla.

Vaikeiden asiakaskohtaamisten tai uhkaavien tilanteiden purkamiseen esim. eläinsuojelutehtävissä voidaan käyttää työterveyshuollon tarjoamaa työnohjausta. Työnohjauksesta sovitaan esimiehen eli ympäristöpalvelupäällikön kanssa.

2.4. Resurssitarpeen kartoitus

Eläinlääkintähuollon resurssitarpeen kartoitus esitetään liitteessä 1.

2.5. Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Kunnan tulee työnantajana huolehtia, että kunnaneläinlääkärin virkaan valitaan tehtävään päteviä henkilöitä. Eläinlääkintähuoltolain 16 § mukaan kunnaneläinlääkärin tulee olla laillistettu eläinlääkäri ja virkaan kuuluviin tehtäviin perehtynyt. Tehtäviin valittavilla henkilöillä tulee olla riittävästi osaamista tehtävien hoitoon. Kunnan valvovilla viranomaisilla on oltava riittävä ja asianmukainen hallintomenettelyjen tuntemus sekä kielitaito.

Ympäristöpalvelut Helmessä virkaeläinlääkäreiden, myös sijaisten, oikeudet toimia eläinlääkärinä tarkastetaan Ruokaviraston rekisteripalvelusta ennen kuin virkamääräys allekirjoitetaan.

Eläinlääkäreiden toimenkuvaan kuuluu suorittaa perushoitotoimenpiteet kaikille kotieläimille sekä hallita virkaan kuuluvat virkatehtävät.

Praktikon virkaa kunnaneläinlääkärinä tekevän viranhaltijan ja sijaisen työaikaan kuuluu 3 h virkatehtäviä viikossa. Virkatehtävien hoito on huomioitu peruspalkassa.

Uusille työntekijöille järjestetään perehdytysohjelma, jonka avulla uusi työntekijä saa tiedon yksikön hallinnosta, esimiessuhteista, työsuojeluohjeista ja yksikön toimintatavoista. Perehdytyksestä vastaa ympäristöpalvelupäällikkö. Sijaisten perehdytyksestä vastaavat käytännön työtehtävien osalta toimipisteiden eläinlääkärit.

2.6. Koulutussuunnitelma

Kunnan tulee työnantajana huolehtia, että eläinlääkintähuollon henkilöstöllä on riittävät mahdollisuudet osallistua täydennyskoulutukseen. Ammatilliseen täydennyskoulutukseen tulisi päästä osallistumaan vähintään kahdeksana päivänä vuodessa.

Ympäristöpalvelut Helmessä jokaiselle eläinlääkärille laaditaan vuosittain koulutussuunnitelma, jonka ympäristöpalvelupäällikkö hyväksyy. Koulutussuunnitelma on edellytys koulutuksiin osallistumiseen. Eläinlääkintähuollon henkilöstöä kannustetaan koulutuksiin mahdollisuuksien ja taloudellisten resurssien puitteissa. Jokainen vakituisessa työsuhteessa oleva eläinlääkäri osallistuu vuosittain AVI:n järjestämiin työkokouksiin ja koulutuksiin.

2.7. Yksityinen palvelutarjonta

Ympäristöpalvelut Helmen alueella ei ole yksityisiä eläinlääkäripalveluiden tuottajia. Lähimmät yksityispalveluiden tarjoajat ovat Nivalassa, Ylivieskassa ja Kempeleessä.

3 Tietojärjestelmät

Praktiikka

Eläinlääkäreillä on käytössä praktiikkatyössä Provet tai muu vastaava asiakasohjelma tietokonelaitteistoinen. Praktiikkaohjelmistojen maksusta vastaavat eläinlääkärit itse. Tietokoneet ovat eläinlääkäreiden omia, mutta jokaisella vastaanotolla on yksi ns. pöytäkone, jolla pääsee kaupungin verkkoon ja sisäisille asemille.

Virkatehtävät

Valvontaeläinlääkärit ovat kirjanneet työsuoritteensa ympäristöterveydenhuollon käytössä olevaan Vati-ohjelmaan niiltä osin kuin sen käyttö soveltuu tarkoitukseen. Vati on tullut käyttöön vuoden 2019 alusta. Vatiin on kirjattu tiedot maidontuotantotilojen hygieniatarkastuksista ja elintarvikekohteiden valvonnasta. Eläinsuojelutarkastuksia varten ei ole käytössä yhteistä ohjelmaa ja näistä pidetään kirjaa R-aseman excel- taulukossa sekä virkaeläinlääkäreiden henkilökohtaisissa kansioissa.

Laatujärjestelmä

Ympäristöpalvelut Helmen eläinlääkintähuollossa ei ole käytössä laatujärjestelmiä.

Eläinlääkintähuollon tietojärjestelmä (Elvi)

Elvi on hallinnonalan perusjärjestelmä, joka korvaa vaiheittain käytössä olevan Eliten ja Elviksen. Elitessä, myöhemmin Elvissä, on eläinlääkäri-, eläinkuljettaja-, eläinvälittäjä ja lääkevalmisterekisterit. Lisäksi Elviin tullaan tallentamaan virkatoimituksia, tautitapauksia, tautivastustusohjelmat (MV:n, CAE:n ja scrapien osalta), luvan- ja ilmoituksenvaraiset eläinten pitopaikat sekä rajoittavat määräykset.

Elvi on toistaiseksi vain Ruokaviraston ja AVI:en käytössä, mutta jatkossa myös kunnaneläinlääkärit tulevat käyttämään Elviä. Käyttöä ajankohdasta ei ole tietoa.

Traces

Traces eli Trade Control and Expert System on komission ylläpitämä internetissä toimiva järjestelmä, jonka tarkoituksena on parantaa elävien eläinten ja eläintuotteiden jäljitettävyyttä sekä valvontaa EU:n jäsenvaltioiden välisessä sisämarkkinakaupassa sekä tuonnissa EU:n ulkopuolisista maista.

Ympäristöpalvelut Helmessä on valvontaeläinlääkäreillä sekä osalla praktikkoeläinlääkäreistä tunnuksella Traces- järjestelmän käyttämiseksi elävien eläinten tuonti ja vientiasioissa.

Eläinlääkärit ovat saaneet koulutusta järjestelmän käyttämiseen ja koulutuksiin on mahdollista osallistua myös jatkossa käyttötaidon ylläpitämiseksi.

Eläintenpitäjärekisteri

Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteri on sovellus eläintenpitäjien ja eläinten pitopaikkojen

rekisteröintiä varten. Eläintenpitäjärekisterissä toimii myös erillinen haaskaruokintapaikkojen osio. Yksikön valvontaeläinlääkäreillä on tunnukset eläintenpitäjärekisteriin. Eläintenpitäjärekisteristä on tullut käyttöön uusi sovellus vuonna 2019 ja sen käytössä on vuoden 2020 aikana ollut katkoksia.

Lammas- ja vuohirekisteri

Lammas- ja vuohirekisteri toimii Ruokaviraston internetsivujen kautta selainpohjaisena. Yksikön valvontaeläinlääkäreillä on tunnukset lammas- ja vuohirekisteriin ja rekisteriä voidaan käyttää valvonnan tukena tilakohtaisten eläinluetteloiden saamiseksi.

Eläintenpitokieltoerekisteri

Eläintenpitokieltoerekisteriä ylläpitää Oikeusrekisterikeskus ja eläinsuojeluviranomaiset pääsevät selaamaan rekisterin tietoja Ruokaviraston kautta internetissä.

Yksikössä on käyttöoikeudet eläintenpitokieltoerekisteriin valvontaeläinlääkärien lisäksi osalla praktikkoeläinlääkäreistä.

Nautarekisteri

Nautaeläinrekisteri on käytössä Tiiran eli Eläintietojärjestelmän nautarekisterin viranomaissovelluksen kautta. Valvontaeläinlääkäreillä on käyttöoikeudet Tiiraan ja valvontatilojen nautatietoja voidaan käyttää valvonnan tukena.

Pikantti

Valvonnan viranomaisestranel eli Pikantti on vain viranomaisille suunnattu, suljettu verkkopalvelu, joka tehostaa Ruokaviraston toimialan viranomaisten välistä viestintää. Pikantissa jaetaan mm. ohjeita ja tulkintoja ja siellä on myös virtuaalisia työryhmätiloja viranomaisten yhteistyötä varten. Ympäristöpalvelut Helmen eläinlääkäreille on anottu keskitetysti tunnukset Pikantin käyttöön ympäristöpalvelupäällikön toimesta.

Naseva ja Sikava

Naseva eli nautatilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä ja Sikava eli sikaloiden terveystilarekisteri ovat Ympäristöpalvelut Helmen praktikkoeläinlääkäreiden käytössä, jotka tekevät terveydenhuoltokäyntejä tuotantotiloille.

Kartturi

Kartturi- sovelluksella hallinnoidaan helposti leviävien eläintautien vastustustoimenpiteitä. Kartturilla voi myös tehdä raportteja ja listoja tietyn alueen eläintenpitopaikoista. Kartturia voivat käyttää ruokavirastolaiset, läänineläinlääkärit, kunnaneläinlääkärit ja valvontaeläinlääkärit.

Ympäristöpalvelut Helmessä Kartturia ei ole eläinlääkäreiden käytössä. Helmen ympäristösihteeri pääsee Kartturi- sovellukseen.

4 Yhteistyö ja viestintä

4.1. Viranomaisten välinen yhteistyö ja viestintä

Eläintautilaissa ja eläinsuojelulaissa on säännöksiä eri viranomaisten velvollisuuksista ilmoituksiin ja yhteistyöhön eläintauti- ja eläinsuojelutapauksissa. Toimivaltaiset viranomaiset noudattavat toiminnassaan suurta avoimuutta. Yleisöllä on oikeus tutustua toimivaltaisten viranomaisten valvontatoimia ja niiden tehokkuutta koskeviin tietoihin sekä valvontaraportteihin (Asetus virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista (EU) 625/2017). Viranomaisen toiminnan julkisuudesta säädetään myös julkisuuslaissa (621/1999).

Monessa valvontatilanteessa saatetaan tarvita useamman viranomaisen yhteistyötä.

Ympäristöpalvelut Helmessä viestinnästä muille asian hoidossa tarvittaville viranomaisille vastaa asiaa hoitava eläinlääkäri omien virkatehtäviensä osalta.

Valvontaeläinlääkäri vastaa aluehallintoviraston vastuulle kuuluvissa asioissa viestinnästä aluehallintovirastoon ja eläinsuojeluasioissa poliisille.

Viestinnästä terveysviranomaisiin ihmisiin tarttuvan eläintaudin epidemiatilanteessa vastaa ympäristöpalvelupäällikkö.

Ympäristöpalvelupäällikkö vastaa koko Ympäristöpalvelut Helmen toiminnan viestinnästä.

4.2. Erityistilanneviestintä

Erityistilanneviestinnästä vastaa ympäristöpalvelupäällikkö. Viestintäohjeet sisältyvät erityistilanne- ja valmiussuunnitelmiin.

5 Maksut

Eläinlääkintähuoltolain mukaan kunta voi periä nk. klinikkamaksua kunnan järjestämistä toimitiloista ja työvälineistä sekä avustavan henkilökunnan palkkauksesta aiheutuvista kustannuksista. Kunta voi myös osallistua peruseläinlääkäripalveluista ja kiireellisestä eläinlääkärinavusta kotieläimen omistajalle tai haltijalle aiheutuneisiin kustannuksiin. Kunnan valvontaviranomaisen on vahvistettava kunnalle mahdollisesti perittävien klinikkamaksujen suuruudet ja vahvistettaessa on syytä huomioida klinikan varustustaso.

Varmistaakseen, että sairasta eläintä ei jätetä hoitamatta matkoista johtuvien kustannusten takia ja turvatakseen kuntalaisten tasapuoliset oikeudet lakisääteisten peruspalvelujen käyttäjinä, voi kunta asettaa tietyn omavastuuosuuden matkoista johtuviin kustannuksiin ja subventoida eläinlääkäripalveluiden käyttöä omavastuuosuuden ylittävältä osalta.

5.1. Pieneläinklinikkamaksut

Ympäristöpalvelut Helmen eläinlääkintähuollossa peritään pieneläinasiakkailta klinikkamaksuja, jotka on hyväksynyt alueellinen ympäristöterveyslautakunta.

5.2. Subventiot

Ympäristöpalvelut Helmen kunnissa maksetaan subventioita Haapaveden ja Oulaisten kaupungeissa sekä Siikalatvan ja Pyhännän kunnissa toistaiseksi. Vihannin kylän osalta sairaskäynneistä tuotantotiloille ei Raahen kaupunki maksa subventioita.

6 Valvonnan toimeenpano

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan tavoitteena on toteuttaa eläintautilaissa, eläinsuojelulaissa, eläinten lääkitsemislaissa sekä sivutuotelainsäädännössä asetettuja päämääriä.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa toteutetaan yhteistyössä muiden viranomaisten kuten aluehallintoviraston, kunnan maatalousasiamiesten ja ELY- keskuksen kanssa. Tarvittaessa yhteistyökumppanina toimii myös poliisilaitos.

Valvontaa toteutetaan sekä ennalta suunniteltuna valvontana että epäilyyn perustuvana valvontana. Ennalta suunniteltua valvontaa ovat mm. otantaan perustuva valvonta kuten EU-eläinsuojelutarkastukset ja täydentävien ehtojen valvonta. Näitä valvontoja suorittavat aluehallintoviraston läänineläinlääkärit. Kunnallisen valvonnan puolella ennalta suunniteltua valvontaa ovat mm. ilmoituksenvaraisten eläintenpitopaikkojen tarkastukset. Epäilyyn perustuvaa valvontaa tehdään eniten eläinsuojelulain puitteissa.

7 Eläinten terveyden valvonta

7.1. Eläintautivalmius

Varautuminen helposti leviävien eläintautien leviämisen uhkaan on keskeinen osa eläinten terveyden valvontaa. Tautitapausten varhainen havaitseminen, nopeasti käynnistettävät hallintatoimet ja kustannustehokkuus toimenpiteiden valinnassa taudin torjunnan vaarantumatta sekä tarvittavan välineistön nopea saatavuus vaativat etukäteissuunnittelua, koulutusta ja käytännön harjoittelua. Ruokavirasto ja aluehallintovirasto johtavat toimintaa helposti leviävien eläintautien torjunnassa. Aluehallintovirasto laatii aluekohtaiset valmiussuunnitelmat sekä ylläpitää valmiusvarastossaan välineitä ja tarvikkeita mahdollisen taudin nopean toteamisen ja hävittämisen mahdollistamiseksi.

Ympäristöpalvelut Helmen valvontaeläinlääkärit vastaavat toimialueellaan eläintautilain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta yhteistyössä alueen muiden virkaeläinlääkäreiden kanssa. Virka-aikana Vihannin kylän eläintautivalvonnasta vastaa Kalajoen peruspalvelukuntayhtymän valvontaeläinlääkäri.

Päivystysaikana Vihannin kylän alueen kiireelliset eläintautitehtävät kuuluvat Ympäristöpalvelut Helmen päivystävälle virkaeläinlääkärille.

Ympäristöpalvelut Helmen valvontaeläinlääkäreistä toinen toimii myös valmiuseläinlääkärinä. Valmiuseläinlääkärit saavat lisäkoulutusta helposti leviävien eläintautien vastustustyöhön. Ruokavirasto järjestää vuosittain kansallisen koulutuspäivän valmiuseläinlääkäreille eli ns. valmiuspäivän. Valmiuseläinlääkärin pääsy koulutukseen varmistetaan vuosittain. Myös aluehallintovirasto järjestää alueensa valmiuseläinlääkärille oman vuosittaisen koulutuspäivän, jonka teema vaihtelee käytännön kenttäharjoituksesta paperilla tehtäviin harjoituksiin. Lisäksi aluehallintovirasto antaa koulutusta eläintauti- ja eläinsuojeluasioissa kaikille alueensa virkaeläinlääkäreille pääsääntöisesti joka vuosi. Kaikki Ympäristöpalvelut Helmen kunnaneläinlääkärit osallistuvat aluehallintoviraston edellä mainittuihin koulutustilaisuuksiin.

Eläinlääkäreiden toiminta alueellisesti erityistilanteissa ja poikkeusoloissa on kuvattu häiriötilannesuunnitelmassa, joka on tehty yhteistyössä Kallion ja Selänteen peruspalvelukuntayhtymien sekä Kalajoen ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen kanssa. Suunnitelma on parhaillaan päivityksessä.

Poikkeustilanteessa, kun helposti leviävän eläntaudin uhka niin vaatii, voidaan keskeyttää normaali eläinten sairauden- ja terveydenhoito sekä siirtyä päivystyskäytäntöön, jossa annetaan vain kiireellistä eläinlääkintäapua. Näin saadaan praktiikkaa tekeviä kunnaneläinlääkäreitä irrotettua normaaleista työrotiineista valvontaeläinlääkäreiden avuksi. Tarvittaessa voidaan apuna käyttää viereisten yhteistoiminta-alueiden eläinlääkäreitä. Lisäksi aluehallintoviraston läänineläinlääkäreillä on oikeus tarvittaessa määrätä kunnaneläinlääkäri toimimaan myös muun kunnan alueella aluehallintoviraston toimialueella. Ruokavirastolla on vastaava oikeus kaikkien eläinlääkärien ja koko maan osalta.

7.2. Eläintautiepäilyt ja tapaukset

Tartuvat eläntaudit jakautuvat lakisääteisesti vastustettaviin, ilmoitettaviin ja muihin tarttuviin eläintauteihin. Lakisääteisesti vastustettavat eläntaudit jaetaan edelleen helposti leviäviin, vaarallisiin ja valvottaviin eläintauteihin. Lakisääteisesti vastustettavien eläintautien vastustustoimenpiteistä vastaa yleensä kunnaneläinlääkäri, aluehallintovirasto tai Ruokavirasto, siten kuin eläintautilaissa on tarkemmin säädetty. Joidenkin lakisääteisesti vastustettavien eläintautien vastustamistoimenpiteistä on säädetty eläintautilain nojalla erillissäädosin.

Epäily tarttuvan eläntaudin esiintymisestä voi syntyä joko tuotantotilalla tai näytteen tutkimuksen yhteydessä laboratoriossa. Tuotantotilalla epäily voi syntyä eläimen tai eläinryhmän kliinisten oireiden tai tuotannon tunnuslukujen muutosten perusteella. Jos kunnaneläinlääkäri tilalla ollessaan epäilee tai toteaa eläimen sairastavan helposti leviävää, vaarallista tai uutta eläintautia taikka vastaanottaa toiselta eläinlääkäriltä tällaisen ilmoituksen, on hänen ilmoitettava asiasta välittömästi läänineläinlääkärille. Ilmoitus on tehtävä myös päivystysaikana. Epäilyn kynnyks on pidettävä riittävän alhaisena, koska Suomessa vallitseva hyvä eläintautitilanne saattaa erityisesti lisääntyvän kansainvälisen eläinkaupan ja muun liikenteen vuoksi muuttua nopeasti. Mikäli läänineläinlääkäri ei ole tavoitettavissa, on ilmoitus asiasta tehtävä Ruokavirastoon. Praktikkona toimivan

kunnaneläinlääkäriin tulee ilmoittaa asiasta myös valvontaeläinlääkärille virka-aikana. Jatkotoimet asian hoitamiseksi käynnistyvät aluehallintoviraston johdolla. Jos kyseessä on virallinen eläintautiepäily, aluehallintovirasto voi antaa pitopaikalle välttämättömiä toimenpiteitä koskevan päätöksen taudin leviämisen estämiseksi. Päätöksen siitä, onko kyseessä virallinen eläintautiepäily, tekee aluehallintovirasto. Eläintautitilanteessa AVI varmistaa riittävät toimenpiteet tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi. Taudin alkuperän ja levinneisyyden selvittäminen, tapauksen jälkihoito sekä yhteistyö elinkeinon kanssa vahinkojen minimoimiseksi sekä uusien tartuntojen torjumiseksi tehdään AVI:n johdolla.

Pikantista löytyy valmiuskansion osat, jossa on ensivaiheen toimintaohjeet helposti leviävien eläintautien varalle.

Valvottavista ja MMM:n asetuksessa 1010/2013 luetelluista eläintaudeista on ilmoitettava läänineläinlääkärille seuraavana arkipäivinä. Muista ilmoitettavista eläintaudeista ilmoitetaan vain kuukausiyhteenvedossa.

Mikäli praktikkona toimiva kunnaneläinlääkäri epäilee tai toteaa jonkin välittömästi muille terveysviranomaisille ilmoitettavista taudeista, ilmoittaa hän viimeistään seuraavana arkipäivänä asiasta terveysvalvonnan johtajana toimivalle ympäristöpalvelupäällikölle sekä valvontaeläinlääkärille. Terveysvalvonnan johtajan kanssa sovitaan tapauskohtaisesti ilmoitusmenettelystä eteenpäin sen kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaavalle terveyskeskuksen lääkäriin, jonka alueella tauti esiintyy. Yhteystiedot terveyskeskusten lääkäreille löytyvät erityistilannesuunnitelmasta.

Kuukausiyhteenveto

Kunnaneläinlääkäriin on toimitettava kuukausiyhteenveto alueellaan epäillyistä tai todetuista eläintaudeista kuukausittain aluehallintovirastoon. Yhteenveto on toimitettava seuraavan kuun 15. päivään mennessä. Samassa kunnassa tai yhteistoiminta-alueella virkaeläinlääkärit voivat toimittaa myös yhteisen ilmoituksen.

Ympäristöpalvelut Helmessä virkaeläinlääkärit toimittavat itse henkilökohtaisen kuukausiyhteenvedon Pohjois-Suomen aluehallintovirastoon.

7.3. Zoonoosien valvonta

Osa eläintaudeista voi tarttua myös ihmiseen aiheuttaen ihmisen sairastumisen. Esimerkkejä tällaisista taudeista on salmonellatartunnat ja eräät influenssat. Tartunta on mahdollinen myös ihmisestä eläimeen.

Kunnaneläinlääkäriä koskeva velvoite ilmoittaa erikseen lueteltujen zoonoosien esiintymisestä terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkäriin on kirjattu eläintautien ilmoittamisesta ja mikrobikantojen toimittamisesta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (1010/2013) 15 §:ään.

Praktikkoina toimivat kunnaneläinlääkärit ilmoittavat eläimissä todetuista zoonooseista viimeistään seuraavana arkipäivänä terveysvalvonnan johtajana toimivalle ympäristöpalvelupäällikölle sekä valvontaeläinlääkäreille. Terveysvalvonnan johtajan kanssa sovitaan tapauskohtaisesti ilmoitusmenettelystä eteenpäin sen kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaavalle terveyskeskuksen lääkäriin, jonka alueella tauti esiintyy. Yhteystiedot terveyskeskusten lääkäreille löytyvät erityistilannesuunnitelmasta. Ilmoitettavia zoonooseja

ovat luomistauti, nautatuberkuloosi, pernarutto, raivotauti, salmonellatartunnat naudoilla, sioilla ja siipikarjalla, leptospiroosi, klamydioosi/psittakoosi, leishmaniaasi, tularemia eli jänisrutto sekä orf.

7.4. Eläintauteja tutkivat laboratoriot

Ruokavirasto ylläpitää julkista rekisteriä vastustettavia eläintauteja tutkivista laboratorioista. Eläintautiepäilyssä asiaa hoitava virkaeläinlääkäri tarkastaa mihin laboratorioon ja miten näytteet tulee lähettää.

7.5. Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkastus

Joillekin lakisääteisesti vastustettaville eläintautitilanteille on ollut voimassa erillislainsäädännöllä säädetty terveystarkastusohjelman vähimmäistaso. Kana-, broileri- ja kalkkunaparvia, uudistuseläimiä tuottavia sikaloita ja keinosiemennyssonneja tai raakamaitoa tuottavia nautojen pitopaikkoja koskee pakollinen salmonellatarkastus. Vapaaehtoiseen terveystarkastukseen eläinten pitopaikat voidaan liittää lampaiden ja vuohien maedi-visnan sekä tarhattujen hirvieläinten tuberkuloosin tai kalojen BKD:n varalta.

Terveystarkastusohjelmiin liittyy säännöllinen käynti pitopaikoissa ja näytteenotto tai näytteenoton seuranta. Tilakäyntien tiheys riippuu useimmiten eläintenpidon tarkoituksesta tai pitopaikan eläinten terveystilanteesta.

Vapaaehtoiseen terveystarkastukseen pitopaikkojen on erikseen liityttävä aluehallintovirastoon lähetettävällä ilmoituksella. Aluehallintovirasto antaa näille vapaaehtoiseen terveystarkastukseen kuuluville eläinten pitopaikoille terveystilanteesta koskevan päätöksen. Pakolliseen terveystarkastukseen kuuluville pitopaikoille ei anneta terveystilanteesta.

Ympäristöpalvelut Helmen alueella on kaksi (2) lammastilaa, jotka kuuluvat vapaaehtoiseen maedi-visna tarkastusohjelmaan.

Tarkastuseläinlääkäreiltä löytyy luettelo pitopaikoista, joita lampaiden terveystarkastusohjelmat koskevat sekä kaikki asiakirjojen kopiot tarkastusohjelmiin kuuluvista tiloista, mukaan lukien tilojen voimassa olevat terveystilanteet.

Lampaiden ja vuohien terveystarkastusohjelmien näytteenottoa ja tarkastusta koordinoi kunnan tasolla tarkastuseläinlääkäri. Näytteenoton ja tarkastuskäynnin pyytäminen ajallaan on toimijan vastuulla. Näytteenoton voi suorittaa tarkastuseläinlääkäri tai praktikkoeläinlääkäri.

Tarkastuskäynnin suorittanut virkaeläinlääkäri huolehtii asianmukaisten tietojen lähettämisestä aluehallintovirastoon. Tarkastuskäynti on toimijalle maksullinen ja laskutus tapahtuu aluehallintoviraston kautta (MMM:n asetus kunnaneläinlääkäriin maksullisista suoritteista 1287/2014).

7.6. Vesiviljelylaitosten terveystarkastus

Ympäristöpalvelut Helmen alueella ei ole vesiviljelylaitoksia. Toimialueella on yksi luonnonravintolammikko, jossa kasvatetaan kuhaa. Luonnonravintolammikko sijaitsee Haapavedellä ja sen valvonnasta vastaavat tarkastuseläinlääkärit. Valvojan pätevyys

varmistetaan sillä, että valvontaeläinlääkärit voivat tarvittaessa osallistua Ruokaviraston tai aluehallintoviraston järjestämiin asiaa koskeviin koulutuksiin.

Kuhan kasvatukseen ei liity suuria kalatautien leviämriskejä. Valvontaa tehdään Ruokaviraston ja aluehallintoviraston laatiman valvontasuunnitelman mukaisesti riskiperusteisesti. Luonnonravintolammikon valvontaa on suoritettu viimeksi vuonna 2016.

7.7. Kyyhkyslakat

Rekisteröityjen harrastelintujen pitopaikkojen tiedot löytyvät eläintenpitäjerekisteristä.

Ympäristöpalvelut Helmen alueella toimii yksi kyyhkyslakka, joka sijaitsee Siikalatvalla.

7.8. Muu tautiseuranta

Ruokavirasto pyytää vuosittain seurantanäytteiden ottamista erillisen suunnitelman mukaisesti. Suurin osa pyydetyistä näytteistä perustuu EU:n yhteiseen lainsäädäntöön ja Ruokavirasto on raportointivelvollinen seurantaohjelmien toteutumisesta maa- ja metsätalousministeriölle sekä Euroopan Unionille. Seurantanäytteitä voidaan ottaa esimerkiksi lintuinfluenssan varalta.

Ympäristöpalvelut Helmen toimialueella tapahtuvasta eläintautiseurantanäytteiden otosta vastaavat pääasiassa valvontaeläinlääkärit Ruokaviraston tai aluehallintoviraston antamien määräysten mukaisesti. Näytteet voi ottaa tarvittaessa myös praktikkoeläinlääkäri. Näytteet otetaan määrääjassa ja lähetetään ohjeiden mukaisesti tutkimuksiin.

7.9. Eläinten keinollinen lisääntyminen

Kunnaneläinlääkäri valvoo karanteeneja, sperman keräysasemia, alkioiden keräysryhmiä, alkioiden tuotantoryhmiä sekä spermavarastoja ja suorittaa niissä tarvittavat säännölliset tarkastukset.

Ympäristöpalvelut Helmen toimialueella ei tiettävästi ole hevosten alkionsiirtoja tekeviä ryhmiä.

8 Eläinten lääkitsemisen valvonta

Eläinten lääkitsemisestä annetun lain (387/2014) mukaan Ruokaviraston on laadittava lääkkeiden ja muiden eläinten käsittelyssä käytettävien aineiden sekä eläinlääkinnässä käytettävien laitteiden ja tarvikkeiden käytön ja luovutuksen valvontaa varten monivuotinen valtakunnallinen valvontaohjelma. Ruokavirasto toteuttaa ohjelmaa valtakunnallisesti ja aluehallintovirastot kukin toimialueellaan. Lääkitsemislain mukaisia viranomaisia ovat Ruokavirasto, aluehallintovirastot sekä kunnaneläinlääkärit aluehallintoviraston määräyksen mukaisesti eläinten pitopaikoissa.

Lainsäädännön mukaan eläinlääkärillä on oikeus luovuttaa lääkkeitä varalle terveydenhuoltoon kuuluville tiloille tiettyjen sääntöjen mukaan. Tämä lisää karjanomistajien

itsensä suorittamia lääkitysten aloittamisen määrää. Lainsäädännössä säädetään mikrobilääkkeiden käyttöperiaatteista ja yritetään näin edistää mikrobilääkkeiden hallittua käyttöä. Terveystuotoeläinlääkärillä ja tilalla tulee varalle luovuttamista varten olla lääkkeidenluovutus sopimus.

Lääkitsemisen valvonnan tavoitteena on elintarviketurvallisuuden ylläpitäminen, väestöterveyden suojeleminen sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Ruokaviraston monivuotisen valvontaohjelman mukaan tavoitteet saavutetaan tuotantoeläinten pitopaikoissa tehtävällä valvonnalla sekä toisaalta eläinlääkäreiden valvonnalla.

Valvonnan kattavuuden kannalta on keskeistä tunnistaa suuririskiset valvontakohteet. Eläinlääkäreiden valvonnan kattavuustavoite on 4-5 %.

Tuotantotilojen valvonta kohdistetaan ensisijaisesti epäilyihin sekä laitosten omavalvonnassa tai vierasainevalvonnassa todettujen lääkeainepositiivisten tuotantotilojen valvontaan. Lisäksi aluehallintovirastot alkavat tehdä otantaan perustuvia tuotantotilojen valvontoja. Valvonnan tehokkuuden lisäämiseksi nämä valvonnat yhdistetään eläinsuojeluvalvontoihin tai vierasainevalvonnan näytteenottoihin tiloilta.

Tuotantotiloilla valvonnan tulee olla kattavinta nauta- ja sikatiloilla ja näiden valvontatavoitteeksi on koko maan tasolla laitettu yhteensä 100 tilaa.

Osa eläinlääkäreiden valvonnasta tehdään yhdistämällä tuotantotilan ja eläinlääkärin tarkastus.

Hevostalleille on vuonna 2020 suoritettu 2 aluehallintoviraston määräämää lääkekäytön tarkastusta.

9 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti

9.1. Sisämarkkinakauppa

Sisämarkkinakaupassa toimijoiden, jotka siirtävät jäsenvaltiosta toiseen tiettyjä eläinlajeja tai tuotteita on haettava rekisteröintiä (Eläintautilaki 60 §, Maa- ja metsätalousministeriön asetus 1024/2013 4 §) tai tuontilupaa (Eläintautilaki 63 §) Ruokavirastosta. Ruokavirasto ilmoittaa rekisteröinnistä ja tuontiluvista ohjeineen aluehallintovirastoon ja tapauskohtaisesti myös kunnaneläinlääkärille tai muulle valvovalle virkaeläinlääkärille. AVI:ssa ja kunnassa nämä ilmoitukset kirjataan ylös huomioiden erityisesti, mitkä eläinlajit tai tuotteet ovat kyseessä. Lisäksi on huomioitava koskevatko rekisteröinnit sisämarkkinatuontia tai -vientiä.

Rekisteröinti on voimassa 3 vuotta myöntämisestä ja tuontilupa pääsääntöisesti 3 vuotta myöntämisestä. Ruokavirasto ylläpitää Pikantissa viranomaisten saatavilla rekisteriä sisämarkkinoilla eläintautilain 60 §:n toimijoista.

Saapunutta tuontierää ei saa tarkastuksessa hyväksyä eikä lähetettävälle erälle myöntää terveystodistusta, jollei kunnaneläinlääkäri ole täysin varma ehtojen täyttymisestä.

Sisämarkkinakaupan ehtoja ja ohjeita voivat virkaeläinlääkärit selvittää Ruokaviraston

internetsivuilta, eläinlääkintä- ja EU-lainsäädännöstä tai epäselvissä tapauksissa kysyä neuvoa läänineläinlääkäriltä.

9.1.1. Sisämarkkinatuonti

Sisämarkkinakaupassa aluehallintovirasto seuraa saapuvia eriä Traces- järjestelmään kirjattujen tuonti-ilmoitusten kautta. Tarvittaessa aluehallintoviraston läänineläinlääkäri voi määrätä paikallisen virkaeläinlääkärin tarkastamaan tuontierän. Kaikki Suomeen saapuneet märehitjät ja siat tarkastetaan Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti kahden arkipäivän sisällä saapumisesta ja eläimistä otetaan verinäytteet. Muiden toimijoiden osalta suositellaan tarkastettavaksi ensimmäinen saapunut erä ja seuraavien tarkastusten tarve arvioidaan ensimmäisen tarkastuksen perusteella. Jokaiselta toimijalta tulisi tarkastaa vähintään yksi saapunut erä vuodessa.

Ympäristöpalvelut Helmessä tarkastusten koordinoinnista vastaa valvontaeläinlääkäri. Tarkastuksen voi suorittaa kuka tahansa virkaeläinlääkäri Helmen alueella. Tarkastuksissa toimitaan aluehallintoviraston ohjeiden mukaisesti, erityisesti mikäli tuontierä ei vastaa ilmoitusta tai täytä tuonnin ehtoja. Suomeen saapuvien erien mukana tulee seurata lähtömaassa virkaeläinlääkärin myöntämä TRACES- järjestelmässä laadittu terveystodistus ja muut tarvittavat asiakirjat. Toimijan velvollisuutena on itse tarkastaa kaikki vastaanottamansa erät.

Valvontaeläinlääkärillä ja osalla praktikkoeläinlääkäreistä on valmiudet käyttää Traces- järjestelmää ja tuontierien tarkastukset pystytään kirjaamaan suoraan Traces- järjestelmän valvonta- eli III-osioon.

9.1.2. Sisämarkkinavienti

Sisämarkkinaviennissä toimijan on pyydettävä valvovalta kunnaneläinlääkäriltä lähetettävien MMM:n asetuksen 1024/2013 liitteen 2 mukaisten erien tarkastamista. Poikkeuksena ovat erät, joiden vientiin liittyvät tarkastukset ja asiakirjat voi tehdä myös toimija tai muu kuin virkaeläinlääkäri. Kunnaneläinlääkäri tarkastaa lähetyksen ennen sen vientiä ja laatii tarkastuksen perusteella kyseisen eläinlajin ja tuotteen tiedot sisältävän terveystodistuksen TRACES- järjestelmässä.

Tarkastuksen yhteydessä kunnaneläinlääkärin on hyvä varmistaa, että toimija on rekisteröitynyt kyseisen eläinlajin tai tuotteen sisämarkkinaviejäksi Ruokavirastoon.

Ympäristöpalvelut Helmessä vientiin tarvittavia tarkastuksia ja terveystodistuksia tekevät pääsääntöisesti praktikkoeläinlääkärit. Valvontaeläinlääkäri voi tarvittaessa auttaa praktikkoeläinlääkäriä Traces- ohjelman käytössä. Mikäli valvontaeläinlääkäri ei ole käytettävissä vientiasiaan liittyen, kirjoitetaan Traces- todistus läänineläinlääkärin avustuksella.

Virallisen terveystodistuksen laatiminen on toimijalle maksullinen suorite ja laskutus tapahtuu aluehallintoviraston kautta (MMM:n asetus kunnaneläinlääkärin maksullisista suoritteista 1287/2014). Tämä ei koske lemmikkieläinten lemmikkieläinpassiin liittyviä toimenpiteitä, jotka eläinlääkäri laskuttaa edelleen suoraan omistajalta.

9.2. Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Viejä pyytää eläinlääkäriltä tarkastusta vientiä varten ja selvittää itse vientiehdot. Viejän on varmistettava huolella, että vientikohdemaan vaatimat ehdot viennille täyttyvät. Jos kyseisten eläinten tai tuotteiden viennistä on tehty sopimus kohdemaan ja Suomen tai EU:n välillä, viennissä on noudatettava tämän sopimuksen ehtoja.

Jos vietävien eläinten tai tuotteiden viennistä on tehty sopimus kohdemaan ja Suomen tai EU:n välillä, viennissä käytettävä eläinlääkintötodistus voidaan tehdä tämän sopimuksen mukaisesti. Muussa tapauksessa viejä selvittää eläinlääkintötodistukseen sisältyvät vaatimukset kohdemaan viranomaisilta. Ruokavirasto laatii eläinlääkintötodistusten mallit kohdemaan ehtojen pohjalta. Lemmikkien viennissä myös kunnaneläinlääkäri voi laatia todistuksen. Todistukset tulisi toimittaa Ruokavirastoon, jotta ne saataisiin tarvittaessa todistuksia myöntävien virkaeläinlääkäreiden ja muiden viejien tietoon.

Turvapaperille laadittuja eläinlääkintötodistuksia kuten Japanin, Korean ja Venäjän pre-export todistus pohjia on tilattava Ruokavirastosta. Vain virkaeläinlääkäri voi tilata ja laatia vientitodistuksia.

Ympäristöpalvelut Helmessä kolmansien maiden vientiin tarvittavia tarkastuksia ja terveystodistuksia elävien eläinten osalta tekevät tarvittaessa praktikkoeläinlääkärit ja valvontaeläinlääkärit yhteistyössä. Praktikkoeläinlääkäri ottaa tarvittavat näytteet. Vientivaatimusten selvittäminen on viejän vastuulla. Laitoksiin tai elintarvikehuoneistoihin liittyvät viennit eläimistä saatavien elintarvikkeiden osalta ovat pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärien vastuulla. Turvapaperille painettujen eläinlääkintötodistusten tilaaminen, arkistointi ja raportointi Japanin, Korean ja Venäjän pre-export vientien osalta on valvontaeläinlääkärien vastuulla.

Virallisen eläinlääkintötodistuksen laatiminen on toimijalle maksullinen suorite ja laskutus tapahtuu aluehallintoviraston kautta (MMM:n asetus kunnaneläinlääkäriin maksullisista suoritteista 1287/2014).

Laitosten ja elintarvikehuoneistojen osalta todistukset laskutetaan kunnan puolesta suoraan vientilaitokselta tai -huoneistolta.

9.3. Tuonti EU:n ulkopuolelta ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

Ruokavirasto huolehtii eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen järjestämisestä sekä ohjaa ja valvoo keskushallinnon viranomaisena tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanoa ja noudattamista. Eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen suorittaa rajaeläinlääkäri.

EU:n ulkopuolelta ns. kolmansista maista tuotavat elävät eläimet ja eläinperäiset tuotteet saapuvat Suomeen aina eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman kautta. Tuodut erät eivät yleensä aiheuta toimenpiteitä alue- tai paikallistasolla. Joissakin tapauksissa tuonnin salliminen edellyttää erityistä jälkivalvontaa määräpaikassa, esim. Venäjältä tuotujen hevosten kohdalla sekä tiettyjen sivutuotteiden ollessa kyseessä.

Ruokavirasto tekee mahdolliset hallintopäätökset eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetun lain perusteella tilanteessa, jossa lemmikki on päässyt tullin tarkastuksen ohi laittomasti Suomeen. Usein puutteet todetaan esim. eläinlääkärin vastaanotolla ja todetaan lemmikin asiakirjojen tai tunnistuksen olevan puutteellinen verrattuna lemmikkiasetuksen vaatimuksiin.

Ruokavirasto voi määrätä sellaisen eläimen tai tavarahan, joka on tuotu maahan ja jonka osalta havaitaan tai on syytä epäillä olevan eläintautien leviämisen vaaraa, vietäväksi maasta, asetettavaksi eristykseen tai karanteeniin, käytettäväksi tai käsiteltäväksi Ruokaviraston hyväksymällä tavalla taikka lopetettavaksi tai hävitettäväksi.

Jos eläimellä on tarttuvien tautien oireita, aluehallintovirasto arvioi, onko kyseessä virallinen eläintautiepäily. Virallisen epäilyn olleessa kyseessä tehdään toimenpiteet eläintautilain mukaisesti.

Ympäristöpalvelut Helmessä toimitaan Ruokaviraston ohjeiden mukaan, mikäli Ruokavirasto ilmoittaa, että toimialueelle on saapumassa kolmansista maista eläin- tai tuote-eriä, joissa on syytä epäillä eläintautiriskiä tai että erä on tuotu laittomasti maahan. Todettaessa eläinlääkäreiden vastaanotolla, että maahan tuodun lemmikin asiakirjoissa on epäselvyyttä tai puutteita, on kyseinen virkaeläinlääkäri suoraan yhteydessä läänineläinlääkäriin ohjeiden saamiseksi.

10 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinten hyvinvoinnin valvonnalla kunnan eläinlääkintähuollossa tarkoitetaan eläinsuojelulain, eläinkuljetuslain ja eläinkuljetusasetuksen sekä niiden nojalla annettujen säädösten perusteella tehtävää eläinsuojeluvalvontaa. Eläinsuojeluviranomaisten tehtävänä on valvoa, että eläimiä hoidetaan, kohdellaan, käytetään ja kuljetetaan eläinsuojelusäädösten mukaisesti.

Kunnaneläinlääkäri ja poliisi valvovat eläinsuojelulain, eläinkuljetuslain ja EU:n eläinkuljetusasetuksen sekä niiden nojalla annettujen säädösten ja määräysten noudattamista kunnan alueella. Myös terveystarkastajat ovat kunnassa eläinsuojeluviranomaisia.

Ympäristöpalvelut Helmessä eläinsuojelua tekevät pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärit. Valvontaeläinlääkärit eivät tee lainkaan praktiikkaa eivätkä osallistu päivystyksiin. Valvontatehtäviä voidaan jakaa kuormittavuuden vähentämiseksi sekä tehokkaan valvonnan eli riittävän nopeasti tehtävän valvontakäynnin varmistamiseksi erikseen sovittavalla tavalla. Valvontaeläinlääkärien loma-aikoina sekä päivystysaikana eläinsuojeluvalvonnasta vastaavat praktiikkaa tekevät kunnaneläinlääkärit.

Vihannin kylän osalta eläinsuojeluvalvontaa suorittaa virka-aikoina Kalajoen peruspalvelukuntayhtymän valvontaeläinlääkäri tai tämän poissa ollessa Kalajoen ja/tai

Raahen praktikkoeläinlääkärit. Päivystysaikana Ympäristöpalvelut Helmen virkaeläinlääkärit hoitavat myös Vihannin kylän alueen kiireelliset tapaukset.

Valvonnan apuna voidaan käyttää paremmin pareittain tehtäviä yhteistarkastuksia, kun valvontaa tekeviä eläinlääkäreitä on kaksi. Parityöskentely on otettu säännönmukaiseen käyttöön syksystä 2019 alkaen. Erityisesti yksityisasuntoihin kohdistuvat tarkastukset on työsuojelun näkökulmasta ja turvallisuussyistä tehtävä pareittain. Myös tuotantotilojen epäilyyn perustuvat tarkastukset tehdään pääsääntöisesti pareittain. Yhteiskäynnille pyydetään tarvittaessa avuksi toinen virkaeläinlääkäri tai esim. terveystarkastaja, mikäli toinen valvontaeläinlääkäri on estynyt tai lomalla.

Oulun eteläisellä alueella on neljän yhteistoiminta-alueen kesken lisäksi solmittu yhteistyösopimus, joka oikeuttaa valvontaeläinlääkäreitä olemaan läsnä toisen valvontaeläinlääkäriin eläinsuojelutarkastuksella yli kuntarajojen.

Voimassa olevan eläinsuojelulainsäädännön noudattamista valvotaan sekä epäilyyn perustuvilla tarkastuksilla että luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan valvontasuunnitelman mukaisilla tarkastuksilla.

Jokaisesta eläinsuojelutarkastuksesta kirjoitetaan tarkastuskertomus. Jos tarkastuksessa havaitaan, että eläinsuojelulainsäädäntöä on rikottu, ryhtyy valvontaeläinlääkäri tai muu tarkastuksen suorittanut virkaeläinlääkäri lainsäädännön edellyttämiin toimenpiteisiin. Toimenpiteenä voi olla esimerkiksi eläinsuojelulain 42 §:n mukainen kielto tai määräys. Pakkotoimiin johtavasta eläinsuojelutarkastuksesta annetaan aina hallintopäätös. Ennen hallintopäätöksen antamista tarkastuksen kohteena olevan eläimen tai eläinten omistajaa tai haltijaa kuullaan hallintolain mukaisesti. Kuuleminen voi tapahtua suullisesti tai kirjallisesti. Kiellon tai määräyksen tullessa kyseeseen eläimen omistajalle tai haltijalle annetaan määräaika, johon mennessä hänen on täytettävä velvollisuutensa.

Jos eläinsuojelulliset syyt niin vaativat, voi tarkastuksen suorittaja ryhtyä myös eläinsuojelulain 44 §:n mukaisiin kiiretoimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Tässä tarkoituksessa eläimille voidaan hankkia hoitoa muualta kuten toimittaa pieneläin löytöeläinkotiin tai hankkia tuotantoeläimille lomitusapua tai eläin voidaan lopettaa tai toimittaa teuraaksi. Yhteistyötahoina näissä tilanteissa toimivat kaupungin tai kunnan lomituspalvelu, löytöeläimiä vastaanottavat pieneläinhuoitolat sekä tarvittaessa esim. meijerin neuvojat ja Pro Agrian neuvojat. Apua voidaan saada myös poliisilta sekä tarvittaessa pelastuslaitokselta.

Virkaeläinlääkäri huolehtii, että määräajan jälkeen kohteeseen suoritetaan uusintatarkastus. Pääperiaatteena on, että uusintatarkastuksen tekee sama virkaeläinlääkäri kuin ensimmäisen tarkastuksen. Valvonnan toimivuuden kannalta on kuitenkin tärkeää, että valvontaeläinlääkäreillä on tieto myös muiden virkaeläinlääkäreiden suorittamista tarkastuksista. Uusintatarkastukset dokumentoidaan tarkastuskertomuksen ja tarvittaessa uuden hallintopäätöksen avulla.

Eläinsuojelutarkastuksen dokumenteista yksi kappale annetaan tarkastuskäynnillä asianosaiselle tai toimitetaan asianosaiselle jälkepäin todisteellisesti, yksi kappale lähetetään aluehallintovirastoon sähköisesti, yksi poliisille ja yksi arkistoidaan

valvontaeläinlääkärien toimesta toimistolle. Poliisille tehdään tarvittaessa tutkintapyyntö erityisen vakavissa tai pitkäkestoisissa eläinsuojelutapauksissa.

Eläinsuojeluvalvonnan koordinointi on valvontaeläinlääkärien vastuulla. Praktiikkaa tekevien kunnaneläinlääkäreiden suorittaessa eläinsuojelutarkastuksia tulee heidän toimittaa kopio dokumenteista valvontaeläinlääkärille, jotta jatkotoimenpiteiden suorittaminen tulee varmistettua, kuten edellä on jo uusintatarkastusten kohdalla todettu.

Eläinsuojeluvalvonnasta syntyneitä paperisia dokumentteja arkistoidaan valvontaeläinlääkäriin toimistossa virastotalon kolmannessa kerroksessa. Yksikön käytössä olevalla tietokoneen R- asemalla on lisäksi oma eläinsuojelukansio, jossa on dokumentoituna tietokoneella kirjatut eläinsuojelutarkastuskertomukset ja -päätökset sekä mahdollisia valokuvia valvontakohteista. Myös paperille kirjoitettuja tarkastuskertomuksia voidaan skannata R- asemalle. Tarkastuksen suorittaneen virkaeläinlääkäriin tulee huolehtia, että asiakirjat löytyvät myös R- asemalta.

Vaikeimpien eläinsuojelutapausten hoitamiseksi valvontaeläinlääkärit voivat pyytää apua aluehallintoviraston läänineläinlääkäriltä. Tarvittaessa valvontakohteeseen voidaan suorittaa yhteistarkastus läänineläinlääkäriin kanssa tilanteen arvioimiseksi.

Kunta voi myös tarvittaessa pyytää vastuun tarkastuksen ja eläinsuojelupäätöksen tekemisestä siirtoa kokonaan aluehallintovirastolle. Esimerkkeinä tällaisista tapauksista ovat tilanteet, joissa toimija ei ole noudattanut hänelle toistuvasti annettuja kieltoja tai määräyksiä, ja kieltä tai määräystä on tarpeellista tehostaa uhkasakolla tai teettämisuhalla. Siirtoa voidaan pyytää myös tapauksissa, jossa useiden eläinten osalta on tarve ryhtyä eläinsuojelulain 44 §:n mukaisiin kiiretoimenpiteisiin.

Edellä mainituissa tapauksissakin valvontaeläinlääkäri voi toimia läänineläinlääkäriin apuna tarkastuksilla sekä olla yhteyshenkilönä paikallisella tasolla tarvittaviin tahoihin. Asian hoitamisesta sovitaan aina tapauskohtaisesti.

10.1. Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Epäily eläinsuojelulain rikkomisesta eli eläinsuojeluilmoitus saattaa tulla valvontaeläinlääkärille tai muulle virkaeläinlääkärille puhelimitse tai sähköpostin välityksellä. Ilmoittaja voi olla yksityinen kansalainen, poliisi tai eläinsuojeluvalvoja.

Ilmoituksia voi ohjautua suoraan myös aluehallintovirastolle sekä yksityisiltä kansalaisilta että esimerkiksi teurastamoilta. Aluehallintovirasto lähettää näistä ilmoituksista tarpeelliseksi katsomissaan tapauksissa valvontaeläinlääkärille kirjallisen määräyksen kohteen tarkastamisesta.

Valvontaeläinlääkäriin tai virkaeläinlääkäriin ottaessa vastaan eläinsuojeluilmoituksen tulee ilmoittajan pystyä kertomaan ilmoituksen kohteena olevan eläintenpitopaikan tarkka osoite, eläinten omistajan nimi sekä kertomaan luotettavasti millä tavalla eläintenpito kohteessa ei ole asianmukaista. Viranomaisen tarvitsee aina perusteet suorittamalleen tarkastukselle eikä epäilyyn perustuvia tarkastuksia voida suorittaa ilman riittäviä tietoja. Tarkastusta ei suoriteta ilman tarkkaa kohteen lähiosoitetta.

Ilmoituksen perusteella valvontaeläinlääkäri tai virkaeläinlääkäri suorittaa kohteeseen eläinsuojelutarkastuksen. Tarkastus tehdään, kun on syytä epäillä, että eläintä hoidetaan,

kohdellaan tai käytetään eläinsuojelulain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisella tavalla. Tarkastuksen tekijällä on oikeus päästä kaikkiin tiloihin, joissa eläimiä pidetään. Käynnillä tarkastetaan eläimet, eläinten pitopaikka ja pitopaikan olosuhteet sekä lisäksi eläimiä varten tarkoitettu juoma ja ruoka, välineet ja varusteet.

Virkaeläinlääkärillä on oikeus suorittaa tarkastus myös kotirauhan piirissä olevassa kohteessa silloin kun epäily eläinsuojelulain rikkomisesta on voimakas ja tarkastus on ehdottoman välttämätön tilanteen selvittämiseksi.

Tarkastuksille voidaan tarvittaessa pyytää virka-apua poliisilta.

Ympäristöpalvelut Helmessä on syksystä 2019 saakka toiminut kaksi valvontatehtäviin keskittynyttä eläinlääkärinä. Lisäksi kaikkien praktiikkaa tekevien kunnaneläinlääkäreiden velvollisuuksiin kuuluu eläinsuojelutehtävien hoitaminen. Koska kiireelliset epäilyyn perustuvat eläinsuojelutehtävät priorisoidaan muiden valvontatehtävien edelle, voidaan yksikössä katsoa olevan riittävästi resursseja epäilyyn perustuvien eläinsuojelutarkastusten hoitamiseksi.

Toimintatavat ja jatkotoimenpiteet eläinsuojelutarkastuksilla on esitetty kohdassa 10.

10.2. Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Eläinsuojelulakiin perustuvia tarkastuksia voidaan suorittaa myös ilman epäilyä eläinsuojelulain rikkomisesta sellaisiin paikkoihin, joissa toiminta edellyttää eläinsuojelulaissa tarkoitettua luvan hakemista tai ilmoituksen tekemistä aluehallintovirastolle. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi sirkukset, eläintarhat ja -näyttelyt, eläinkaupat, pieneläinlaitokset, suuret kennelit sekä ravi- ja ratsastustallit, riistaeläintarhat ja lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat sekä paikat, joissa harjoitetaan eläinten lopetustoimintaa.

Ympäristöpalvelut Helmen toimialueella on aluehallintovirastolta saatujen listausten sekä saapuneiden ilmoitusten perusteella ilmoituksenvaraisia kohteita seuraavasti: kaksi (2) eläinlääkärin, yksi (1) kennel, kaksi (2) riistanhoidollista fasaanitarhaa ja 20 hevostallia. Ilmoituksenvaraisia kohteita on yhteensä 25 kappaletta. Luvanvaraisia kotieläinpihoja toimii alueella kaksi (2), Siikalatvalla ja Haapavedellä.

Aluehallintovirastosta tulee ilmoitus uusista ammattimaisista toimijoista suoraan valvontaeläinlääkärille. Ilmoituksen mukana tulee määräys suorittaa kohteeseen ensimmäinen eläinsuojelutarkastus, mikäli kohteessa ei ole aiemmin käyty.

ilmoituksenvaraisten kohteiden toiminta tarkastetaan vuosittain tai riskinarvioinnin mukaan. Riskinarvioinnin perusteella tarkastuksia tehdään tallikohteisiin 1-3 vuoden välein. Suoritetut riskinarviot on kirjattu yhteiselle R-asetelmalle. Seurantataulukko on merkitty värikoodein tallien tuleva tarkastustiheys.

Kaikki alueen hevostallit on tarkastettu suunnitelman mukaisesti.

Ympäristöpalvelut Helmen alueella on lisäksi yksi (1) toiminnassa oleva turkistarha, jossa harjoitetaan turkiseläinten lopetustoimintaa. Turkistarhojen toimijoiden on tehtävä turkiseläinten lopetuksista etukäteen ilmoitus aluehallintovirastolle. Turkiseläinten lopetusten valvonta tarkastetaan riskinarviointiin perustuen. Riskinarviointimalli on tulossa myöhemmin kuntien käyttöön aluehallintovirastolta.

Ilmoituksenvaraiset ja lopetustoimintaa harjoittavat kohteet on tarkoitettu pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärien tarkastettaviksi.

Turkiseläinten lopetusten valvonnat ovat suorittaneet praktikkoeläinlääkärit syksyllä 2017. Aluehallintoviraston ohjeiden mukaan valvontaa ei ole välttämätöntä tehdä vuosittain eikä turkistarhoille ole saanut kohdistaa lopetusvalvontaa syksyllä 2020 koronapandemian vuoksi.

Valvontaeläinlääkärit huolehtivat ilmoituksenvaraisten kohteiden dokumentoinnin, kuten kohdassa 10 on esitetty eläinten hyvinvoinnin valvonnan kuvauksen yhteydessä.

10.3. Eläinsuojeluvalvojat

Toimialueella ei ole aluehallintoviraston valtuuttamia eläinsuojeluvalvojia, jotka voisivat osallistua eläinsuojelutarkastuksiin viranomaisen apuna. Vapaaehtoisina toimivilla Suomen Eläinsuojeluyhdistyksen valvojilla ei ole oikeutta suorittaa tarkastuksia eivätkä he saa olla läsnä viranomaisen tarkastuksella.

10.4. Eläinkuljetukset

Ympäristöpalvelut Helmen eläinlääkärit voivat pyynnöstä tai läänineläinlääkäriin määräyksestä avustaa aluehallintoviraston läänineläinlääkäreitä tai poliisia eläinkuljetusten valvonnassa. Ensisijaisesti apuna toimii valvontaeläinlääkäri.

10.5. Teurastamot ja pienteurastamot

Ympäristöpalvelut Helmen alueella ei sijaitse teurastamoja tai pienteurastamoja.

11 Täydentävien ehtojen valvonta

Euroopan yhteisen maatalouspolitiikan keskeinen osa ovat viljelijöitä velvoittavat ns. täydentävät ehdot. Näiden ehtojen noudattaminen on EU:n viljelijöille maksamien suorien tukien ja EU:n osittain rahoittamien ympäristötuen, luonnonhaittakorvauksen ja eläinten hyvinvointituen maksamisen edellytys.

Valvontaa tehdään otantatiloilla. Valvojina toimivat aluehallintoviraston läänineläinlääkärit sekä ELY- keskuksen tarkastajat. Valvontaa voidaan suorittaa myös ns. hallinnollisina laajennuksina. Tukivalvonnan perusteena voidaan käyttää mm. seuraavia valvontoja:

- eläinsuojelutarkastukset

- maitohygieniatarkastukset
- salmonellavalvonta
- munantuotantotilojen hygieniavalvonta
- vierasainevalvontaohjelman mukainen valvonta
- kasvinsuojeluaineiden jäämävalvontaohjelman mukainen valvonta
- lääkekirjanpidon valvonta

Kunnan viranomaisten on tehtävä suorittamiensa perustarkastusten pöytäkirjat riittävän tarkasti, jotta hallinnollisia laajennuksia täydentäviin ehtoihin voidaan tehdä. Pöytäkirjat on myös toimitettava nopeasti eteenpäin aluehallintovirastoon.

Suurimman osan täydentävien ehtojen indikaattoreita sisältävistä tarkastuksista suorittavat valvontaeläinlääkärit. Jokainen virkaeläinlääkäri huolehtii Ympäristöpalvelut Helmessä itse pöytäkirjojen lähettämisestä heti tarkastuksen jälkeen Pohjois-Suomen aluehallintovirastoon mahdollista tukivalvonnan hallinnollista laajentamista varten.

12 Eläimistä saatavat sivutuotteet

Sivutuotelain (517/2015) mukaan Ruokavirasto laatii vuosittain valtakunnallisen valvontasuunnitelman sivutuotevalvonnan järjestämiseksi. Aluehallintovirastot ohjaavat suunnitelman toteuttamista alueellaan.

Euroopan Parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009 (sivutuoteasetus) ja sen täytäntöönpanosta annettu komission asetus (EU) N:o 142/2011 edellyttävät, että sivutuotteita käytävillä, käsittelevillä, varastoivilla ja hävittävillä laitoksilla ja toimijoilla on oltava toimivaltaisen viranomaisen hyväksyntä tai rekisteröinti. Valvontaviranomaiset määritetään uudessa sivutuotelaissa. Kunnaneläinlääkärit valvovat yllä mainitun Ruokaviraston vuosittaisen valvontasuunnitelman mukaisesti hyväksymiään ja rekisteröimiään laitoksia ja toimijoita sekä osaa Ruokaviraston hyväksymistä tai rekisteröimistä laitoksista. Aluehallintovirastoilla ei ole valvonnan toimeenpanotehtäviä, vaan ne ohjaavat valvontasuunnitelman toteutumista.

Kunnaneläinlääkäri hyväksyy omalla toimialueellaan polttolaitokset, rinnakkaispolttolaitokset, johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitus hävittää polttamalla tai hyväksytylle kaatopaikalle toimittamalla ja väliasteenlaitokset, joissa varastoidaan tai esim. suolataan, jäädytetään tai lajitellaan käsittelemättömiä sivutuotteita.

Kunnaneläinlääkäriin tehtäviin kuuluu myös rekisteröidä tekniset laitokset, johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitettu tekniseen käyttöön, tilarehustamot, keräyskeskukset silloin kun ne eivät sijaitse teurastamon yhteydessä sekä toimijat, jotka käyttävät sivutuotteita erityisiin ruokintatarkoituksiin. Hyväksyntä- ja rekisteröintipäätökset ilmoitetaan AVI:in ja Ruokavirastoon.

Kunnaneläinlääkärit valvovat hyväksymiään ja rekisteröimiään laitoksia ja toimijoita ja myös osin Ruokaviraston hyväksymiä ja rekisteröimiä laitoksia ja toimijoita kuten käsittelylaitoksia, lemmikkieläinten ruokia valmistavia laitoksia ja rehusekoittamoita.

Ruokavirasto määrittelee vuosittaisessa valvontasuunnitelmassa kunkin laitostyyppin osalta riskinarviointiin perustuen ne laitokset nimeltä, jotka Ruokaviraston ja kunnaneläinlääkäriin on vuoden aikana vähintään tarkastettava.

12.1. Sivutuotelaitosten valvonta

Ympäristöpalvelut Helmen toimialueella ei ole edellä mainittuja polttolaitoksia, varastointilaitoksia tai väliasteenlaitoksia.

12.2. Sivutuotteita käyttävien ja hävittävien toimijoiden valvonta

Kunnaneläinlääkärit valvovat toimijoita, jotka käyttävät sivutuotteita erityisiin ruokintatarkoituksiin kuten luonnonvaraisena elävien eläinten ruokintaan sekä turkistarhojen lajinsisäistä käyttöä. Kunnaneläinlääkärit valvovat myös tiloilla itsestään kuolleiden ja lopetettujen tuotantoeläinten hävitystapoja.

Aloitettaessa käsittelemättömien sivutuotteiden käyttö luonnonvaraisten eläinten ruokinnassa eli haaskatoiminta, on toimijan tehtävä aloitusilmoitus sen alueen kunnaneläinlääkärille, jonka alueella sivutuotteita tullaan käyttämään. Haaskapaikan tiedot viedään haaskarekisteriin eläintunnistusjärjestelmästä annetun lain 238/2010 mukaisesti. Sivutuotelain nojalla annetun asetuksen MMMa 783/2015 mukaan on sivutuotteita luonnonvaraisten eläinten ruokintaan käyttävän toimijan ilmoitettava kuukausittain haaskaruokintapaikkaan toimitettujen sivutuotteiden määrä. Tiedot ilmoitetaan sekä sen kunnaneläinlääkärille, jonka toimialueelta sivutuotteet kerätään, että sen kunnan eläinlääkärille, jonka alueella niitä käytetään haaskana. Toimijan on pidettävä kirjaa sivutuotteiden käytöstä.

Praktiikkaa tekevän kunnaneläinlääkäriin vastaanottaessa Ympäristöpalvelut Helmessä ilmoituksen käsittelemättömien sivutuotteiden käyttöpaikan rekisteröinnistä tai kuukausittaisen käyttöilmoituksen, välittää hän ilmoitukset edelleen valvontaeläinlääkärille. Valvontaeläinlääkäri tarkastaa rekisteröinti-ilmoitukset ja tallentaa tiedot eläintenpitäjärekisterin haaskapaikkaosioon. Asiasta lähetetään toimijalle kirje ja valvontaeläinlääkäri hoitaa laskutuspyynnön tekemisen aluehallintovirastoon.

Kuukausittaiset käyttöilmoitukset tarkastetaan ja talletetaan mappiin. Mikäli ilmoituksesta huomataan, että käytetyssä sivutuotteessa on tautiriski tai lääkejäämiä, tulee valvontaeläinlääkäriin tarvittaessa kieltää niiden käyttö.

Haaskatoiminnan vuosittain tarkastettavat kohteet voidaan määritellä kunnassa itse. Kaikki haaskapaikat pyritään tarkastamaan valtakunnallisen ohjelman mukaisesti kolmen vuoden välein. Tarkastuksia tekevät pääasiassa valvontaeläinlääkärit. Helmen alueen haaskatoimintapaikat on kaikki tarkastettu vuoden 2020 aikana.

Suomessa lähes kaikki turkistilat, joilla on kettuja ja/tai supeja, käyttävät Suomelle annettua lajinsisäisen käytön poikkeusta. Lajinsisäisellä käytöllä tarkoitetaan sitä, että nahkottujen kettujen ruhot käsitellään luokan 2 käsittelylaitoksessa ja sen jälkeen massa käytetään kettujen ruokinnassa. Supien nahkontaruhoista saatua massaa voidaan käyttää supien rehussa. Tilat, joilla on vain kettuja, eivät voi itse keittää ruhoja rehussa käytettäväksi.

Turkistilojen tulee olla rekisteröityneenä eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin. Rekisterissä tulee olla merkintä lajinsisäisestä käytöstä ja käyttö on sallittua vain rekisteröidyillä tiloilla.

Sivutuotteiden hautaaminen

Toimialue kuuluu keräilyalueeseen, jolta Honkajoki Oy kerää kokonaisten märehitjoiden raadot sekä kotiteurastuksen sivutuotteet. Kotiteurastuksen sivutuotteilla tarkoitetaan alkuperätilalla omaan elintarvikekäyttöön teurastetuista eläimistä saatuja ruhonosia ja elimiä, joita ei käytetä ihmisten tai tilan omien lemmikkien ruoaksi.

Alkuperätilan toimijan on pidettävä kirjaa kotiteurastuksen sivutuotteista, niiden määrästä sekä luokasta ja hävitystavasta. Kuolleena syntyneet märehitjät eli vasikat, karitsat ja kilit eivät edelleenkään kuulu keräilyn piiriin vaan niiden hautaaminen toimijan omalle maalle on sallittua. Toimijan on pidettävä kirjaa myös hautaamistaan kuolleena syntyneistä märehitjistä. Hautaamiseen ei tarvitse kysyä erillistä lupaa kunnaneläinlääkäriltä.

Alueella saadaan ilman erillistä lupaa haudata hevosia, sikoja ja turkiseläimiä, jotka eivät kuulu keräilyn piiriin.

Käsittlemättömien sivutuotteiden käyttöä valvotaan tarvittaessa. Valvontaa suoritetaan muun valvonnan yhteydessä kuten maidontuotantotilojen hygieniatarkastusten yhteydessä, tai epäiltäessä väärinkäytöksiä. Valvonnasta ja raportoinnista vastaa valvontaeläinlääkäri.

Keräilyalueella voidaan tehdä lisäksi kohdennettuja tarkastuksia tiloille, joilla Ruokaviraston toimittamien nautarekisteristä ajettujen hävitystaparaaporttien perusteella raatoja hävitetään säädösten vastaisesti.

13 Eläinlääkäripalveluiden järjestäminen

Kuntien järjestämien eläinlääkäripalveluiden on oltava eläinlääketieteellisesti asianmukaisia. Kuntien on seurattava palvelujen saatavuutta, riittävyttä ja laatua.

13.1. Peruseläinlääkäripalvelu

Kunnan on järjestettävä arkipäivisin virka-aikana saatavilla oleva peruseläinlääkäripalvelu asukkaidensa pitämiä kotieläimiä varten sekä sellaisten yhteisöjen pitämiä kotieläimiä varten, joilla on kotipaikka sen alueella. Muita kotieläimiä kuin hyötyeläimiä varten tämä palvelu on järjestettävä vain, jos palvelua ei ole muuten saatavilla yhteistoiminta-alueella.

Eläinlääkintähuoltolain mukaan hyötyeläimiä ovat alkutuotannossa ja muussa elinkeinotoiminnassa sekä ihmisille tarpeellisissa työsuorituksissa käytettävät eläimet (Eläinlääkintähuoltolaki 3 §). Eläinlääkintähuoltolain perusteluissa on hyötyeläimiksi luokiteltu

matkailuelinkeinon liittyvät rekikoirat, ratsastuskouluissa pidettävät hevoset, viranomaistoiminnassa käytettävät eläimet, opaskoira sekä sellaiset alkutuotannon elinkeinotoimintaan liittyvät eläimet, jotka ovat ammattimaisen toiminnan takaamiseksi pääsääntöisesti korvattavissa toisella samanarvoisella eläimellä.

Eläinlääkintähuoltolaki rajaa asiakaspiirin ulkopuolelle kiireettömän hoidon osalta esim. vapaa-ajanasuntojen omistajat, joiden virallinen kotikunta on muulla. Laki ei estä tarjoamista palveluja myös muille kuin oman kunnan asukkaille, jos resursseja on riittävästi eikä ulkopuolisille annettu palvelu heikennä oman kunnan asukkaiden palvelujen saatavuutta.

Ympäristöpalvelut Helmen eläinlääkintähuollossa tarjotaan peruseläinlääkäripalvelut sekä tuotantoeläimille, hevosille että lemmikkieläimille. Palveluja tarjotaan sekä virka- että päivystysaikana.

13.2. Sisältö

Peruseläinlääkäripalvelulla tarkoitetaan eläinlääkäripalvelua, joka annetaan eläinlääketieteelliseen yleistutkimukseen tai kliiniseen tutkimukseen perustuen tavanomaisissa vastaanottotiloissa tai eläinsuojissa. Eläinlääkintähuoltolain perustelujen mukaan peruseläinlääkäripalveluja ovat eläimistä ihmisiin tarttuvien tautien ennaltaehkäisemiseksi tarpeelliset sekä tuotantotaloudellisesti, epidemiologisesti tai eläinsuojelullisesti perusteltavissa olevat eläinlääkäripalvelut.

Peruseläinlääkäripalveluja tarjotaan kaikille kotieläimille, kuten yllä on jo kerrottu.

13.2.1. Puhelinneuvonta

Kunnan on järjestettävä eläinten omistajille mahdollisuus saada kotieläinten terveyteen ja sairauksiin sekä eläintenpitoon ja hyvinvointiin liittyvää eläinlääkärin antamaa neuvontaa virka-aikana myös puhelimitse. Puhelinneuvonta voi olla maksullista.

Ympäristöpalvelut Helmessä praktiikkaa tekevilla kunnaneläinlääkäreillä on toimipisteissä arki-aamuisin puhelinaika, jolloin asiakkaat voivat varata aikoja toimenpiteisiin sekä saada neuvontaa ei-kiireellisissä asioissa. Puhelinneuvonta on asiakkaalle maksutonta. Puhelinajan jälkeen praktikkoeläinlääkärit ovat tavoitettavissa kiireellistä neuvontaa tai hoitotoimenpiteitä vaativissa asioissa matkapuhelimesta virka-aikana.

Valvontaeläinlääkärit ovat virka-aikana myös tavoitettavissa maksuttomasta matkapuhelinnumerosta mahdollisten eläinten hyvinvointiongelmia tai eläintautiepäilyjä koskevien ilmoitusten vastaanottamista varten. Valvontaeläinlääkärit antavat myös neuvontaa ja opastusta omalta erikoistumisalaltaan. Valvontaeläinlääkärien poissa ollessa puhelinneuvonta ja ilmoitusten vastaanottaminen ohjataan vastaajapalvelulla praktikkoeläinlääkäreille.

13.2.2. Sairaanhoito

Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvaa sairaanhoitoa on kliinisesti sairaiden eläinten perustutkimus, hoitotarpeen arviointi ja hoito tai lähettäminen tarvittaessa jatkohoitoon. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvat kirurgiset leikkaukset niiltä osin, kun leikkauksia

pystytään suorittamaan tavanomaisissa vastaanottotiloissa, hoitotiloissa ja eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä.

Ympäristöpalvelut Helmessä tarjotaan sairaanhoitoa, jota pystytään suorittamaan peruseläinlääkärikoulutuksella.

Hyötyeläimet hoidetaan pääsääntöisesti niiden pitopaikoissa, joissa voidaan suorittaa myös tarvittavat leikkaukset kuten juoksutusmahaleikkaukset tai keisarinleikkaukset.

Lemmikkieläimiä hoidetaan kaikissa vastaanottopisteissä sopimuksen mukaan.

Jatkohoitoon yksityisille eläinlääkäriasemille voidaan lähettää potilaat, jotka tarvitsevat erikoiseläinlääkäritasoista hoitoa.

13.2.3. Terveystenhoito

Peruseläinlääkäripalvelua tulisi suunnata ennen kaikkea ennaltaehkäisevään toimintaan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi ja ylläpidossa.

Ympäristöpalvelut Helmessä ennaltaehkäisevää terveydenhoitoa ovat ainakin rokotukset, pieneläinten kastroitot ja sterilisointit sekä tuotantoeläinten terveydenhuoltoon ja lisääntymiseen liittyvät tarkastukset ja hoidot. Lisäksi asiakkaille tarjotaan neuvontaa, jolla pyritään edistämään eläinten hyvinvointia.

13.2.4. Eläinten lopetus

Kotieläinten lopetus eläinsuojelullisista syistä sekä kotieläinten lopetus sairauden perusteella tai omistajan pyynnöstä kuuluu peruseläinlääkäripalveluun. Kustannuksista vastaa omistaja.

13.2.5. Todistukset

Eläinlääkintähuollon peruspalveluihin kuuluu todistusten kirjoittaminen kliinisen tutkimuksen perusteella. Todistuksia voidaan kirjoittaa vakuutusyhtiötä, kilpailusta poisjääntiä, vientiä, tuontia tai sisämarkkinakauppaa varten. Todistuksia voivat kirjoittaa kaikki praktikkoeläinlääkärit.

13.3. Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Kunnan on peruseläinlääkäripalveluun kuuluvana järjestettävä terveydenhuollon palvelut kotieläimille, joita varten on olemassa valtakunnallinen terveydenhuolto-ohjelma ja asianmukainen toteutumisen seurantarjestelmä. Tällä hetkellä toimivia terveydenhuolto-ohjelmia ovat nautatiloille tarkoitettu Naseva ja sikatiloille tarkoitettu Sikava.

Tuotantoeläinten terveydenhuolto ylläpitää ja edistää eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä lisää osaltaan elintarviketurvallisuutta. Toimivan terveydenhuoltojärjestelmän avulla voidaan tehokkaasti ehkäistä ja seurata tarttuvien tautien sekä tuotantosairauksien esiintymistä tiloilla. Terveystenhoillon piirissä tehtävä elinkeinon ja viranomaisten yhteistyö täydentää viranomaistoimenpiteitä eläintautien torjunnassa. Lähtökohtana pidetään, että

terveydenhuollon piiriin kuuluvilla tiloilla eläimet voivat hyvin, lääkkeiden käyttö on hallittua eikä lääkkeitä käytetä korjaamaan olosuhdeongelmia.

Ympäristöpalvelut Helmen alueella nautatiloista noin 80 %:lla tiloista on terveydenhuoltosopimus. Sikatiloista kuuluvat kaikki eli 100 % terveydenhuollon piiriin. Praktiikkaa tekevistä kunnaneläinlääkäreistä kaikki suorittavat terveydenhuoltokäyntejä. Riittävän terveydenhuoltopalvelun tarjoamista helpottaa useamman eläinlääkärin työssäolo samaan aikaan, jolloin ajanvarauksellinen työ voidaan erottaa kiireellisestä hoitotyöstä.

Alueella toimii myös yksityisiä terveydenhuoltopalveluja tarjoavia eläinlääkäreitä.

13.4. Kiireellinen eläinlääkäriapu

Kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkärinapua kaikkia alueellaan vakinaisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokauden aikoina. Kiireelliseen eläinlääkärinapuun kuuluvat akuutisti sairaiden eläinten perustutkimus ja vähintäänkin ensiapuluonteiset hoitotoimenpiteet.

Kiireellinen eläinlääkärinapu on eläinlääkintähuoltolain 13 § mukaan päivystysalueella järjestettävä siten, että kotieläimiä, jotka ovat pienikokoisia ja voidaan vaikeuksitta kuljettaa eläinlääkärin vastaanotolle, ja kotieläimiä, joille annettava eläinlääkärinapu edellyttää eläinlääkärin käyntiä eläintenpitopaikassa, hoitaa pääasiassa eri henkilökunta. Tästä vaatimuksesta voidaan poiketa päivystysalueella, jonka eläintiheys on pieni tai joissa pienikokoisten eläinten osuus kaikista päivystysalueella pidettävistä kotieläimistä on pieni.

Kiireellinen eläinlääkärinapu on Ympäristöpalvelut Helmessä järjestetty kahdella päivystysalueella: Oulainen-Vihanti-Haapavesi ja Siikalatva-Pyhäntä-Vaala-Utajärvi. Päivystysalueilla päivystää kerrallaan yksi eläinlääkäri. Päivystysjärjestelmä on toiminut asianmukaisesti.

13.4.1. Suureläinpäivystys

Suureläinpäivystys on järjestetty yllä mainitulla tavalla kahdella eri päivystysalueella.

13.4.2. Pieneläinpäivystys

Kiireelliset pieneläinasiakkaat hoidetaan yllä mainitun päivystyksen yhteydessä kahdella eri päivystysalueella. Ympäristöpalvelut Helmessä ei ole eriytetty pieneläinpäivystystä.

13.4.3. Keskitetty yhteydenotto palvelu

Eläinlääkintähuoltolain mukaan kunnassa on järjestettävä päivystysalueelle keskitetty palvelu yhteydenottoja varten.

Ympäristöpalvelut Helmellä ei ole käytössä keskitettyä yhteydenottoa palvelua. Keskitetyille yhteydenottoa palvelulle ei ole nähty tarvetta yhden toiminta-alueen sisällä. Päivystysaikana puhelut ohjautuvat suoraan tai nauhoitteen kautta päivystävän eläinlääkärin

matkapuhelimeen, joka tekee arvion hoidon kiireellisyydestä ja antaa tarvittaessa neuvontaa.

13.4.4. Virkatehtävät virka-ajan ulkopuolella

Virkatehtäviä hoitavat virka-ajan ulkopuolella praktiikkaa tekevät kunnaneläinlääkärit, jotka kaikki ovat virkasuhteessa. Virka-ajan ulkopuolella hoidetaan vain kiireelliset eläinsuojelu- tai eläintautitehtävät.

Valtakunnallinen läänineläinlääkäripäivystys toimii koko Suomessa helposti leviävien eläintautien varalta. Kulloinkin päivystävä läänineläinlääkäriin yhteystiedot saa Ruokaviraston puhelinvastaajasta numerosta 029 204 658 Ympäristöpalvelut Helmen toimialue kuuluu päivystysalueeseen numero 1.

13.5. Saatavuus- ja laatutavoitteet

13.5.1. Ajanvaraus

Eläimen omistajan tai haltijan on halutessaan pystyttävä varaamaan aika eläinlääkäriin käynnille eläintenpitopaikkaan tai pieneläimen viemiseksi vastaanotolle.

Ympäristöpalvelut Helmessä ajanvaraus eläinlääkäreille tapahtuu puhelinaikana toimipisteittäin kello 8-9.30 tai 8-10. Jokaisen toimipisteen praktikkoeläinlääkärit jakavat keskenään päivän työt. Kiireapua annetaan aina tarvittaessa myös aamuvastaanoton yhteydessä. Työnjakoa on helpompi toteuttaa silloin kuin toimipisteissä työskentelee kaksi eläinlääkärinä yhtä aikaa. Tämän toteuttaminen ei ole aina mahdollista osa-aikaisista työntekijöistä johtuen.

13.5.2. Saatavuus

Peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun tulee olla saatavilla palvelujen käyttäjien kannalta kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen. Jos avun tarve ei ole kiireellinen, tulisi sairaskäynti- tai vastaanottoaika järjestyä viikon sisällä tilauksesta. Kiireettömät terveydenhuolto- ja massakäyntityöt sekä terveille eläimille suoritettavat leikkaukset on lomakauden ulkopuolella voitava varata alle kolmen viikon ja lomakaudella alle kuuden viikon sisällä yhteydenotosta.

Kiireellisen eläinlääkäriavun resurssit tulisi mitoittaa siten, että apua on kaikkina vuorokaudenaikoina saatavissa kolmen tunnin sisällä tilauksesta 90 prosentissa tapauksista. Lisäksi maantieteellisesti on 90 prosentissa tapauksista päivystävän eläinlääkäriin matkan eläintenpitopaikkaan tai eläimen omistajan matkan pieneläinvastaanotolle oltava alle sata kilometriä.

Ympäristöpalvelut Helmessä yllä mainitut tavoitteet täyttyvät.

13.5.3. Palautteen kerääminen ja valitusten käsittely

Ympäristöpalvelut Helmessä eläinlääkäreiden vastaanottopisteissä on palautelaatikat. Vuosittain palautteita on tullut 2-5 kpl. Palaute on pääosin myönteistä. Kielteinen palaute on koskenut odotusaikoja aamuvastaanotolla. Aamuvastaanotot toimivatkin nykyään joka toimipisteessä ajanvarausperiaatteella, joka helpottaa asiakkaiden tuloaikojen rytmittämistä ja vähentää odotusaikoja.

Eläinlääkäreiden toimista tulevat valitukset käsitellään kyseisen eläinlääkärin ja ympäristöpalvelupäällikön kesken. Hoitovirhevalituksiin hankitaan tarvittaessa eläinlääkintävahinkojen arviointilautakunnan lausunto. Ympäristöpalvelupäällikkö huolehtii lausunnon pyytämisen arviointilautakunnalta. Lopullisen päätöksen mahdollisesta korvauspyynnöstä hoitovirheasiassa tekee ympäristöterveyslautakunta.

13.5.4. Toimitilat

Eläinlääkäreiden toimipisteiden vastaanottotilat sijaitsevat Haapavedellä, Oulaisissa ja Siikalatvalla Kestilässä. Kaikki toimitilat on saneerattu, laajennettu ja uudistettu vuonna 2011. Kaikissa tiloissa on toimenpidehuone perustoimenpiteille ja tutkimukselle sekä erillinen kirurginen toimenpidehuone pieneläinleikkauksille. Lisäksi tiloissa on lääkevarastot sekä huoneenlämmössä säilytettävälle lääkkeille, että jääkaapit kylmässä säilytettävälle ja lukittava erillinen huumaavien lääkeaineiden säilytykseen tarkoitettu kaappi. Sosiaalitilat, taukotila, välinehuoltotilat ja erillinen odotustila asiakkaille on myös järjestetty.

Toimitilat siivotaan säännöllisesti. Jätehuolto ja ongelmajätehuolto (Fortum) on järjestetty.

Kestilän ja Haapaveden toimitiloissa on hälytyssuojaus murtojen varalta.

Toimialueella ei ole käytettävissä hevosia varten pakkopilttuuta eikä tiloja hevosen kaatamista varten. Hevoset voidaan suurempia toimenpiteitä varten ohjata yksityisille hevosklinikoille, jollainen sijaitsee mm. Oulussa.

13.5.5. Välineresurssit

Valtakunnallinen eläinlääkintähuollon ohjelma luettelee suurelän- ja pieneläinpraktiikkaan kuuluvat perusvälineet, jotka kunnalla tulisi olla tarjolla. Ympäristöpalvelut Helmessä ei ole toistaiseksi täydellisiä välineluetteloita. Kaikissa vastaanottopisteissä on kuitenkin käytössä ainakin ultraäänilaitteet suureläimille.

Pieneläimiä varten on vastaanotoilla eläinvaaka sekä säädettävät toimenpide- ja leikkauspöydät. Kuolleita ja lopetettuja eläimiä varten on käytössä pakastimet. Peruslaboratoriovälineet (mikroskooppi ja sentrifuugi) ovat käytössä.

Jokaisella eläinlääkärillä on lisäksi henkilökohtaisia välineitä ja lääkevarastot.

Eläintautien ja zoonoosien varalta on varusteita saatavissa valvonnan puolelta.

13.5.6. Ostopalvelut

Eläinlääkäripalveluissa ei ole käytetty ostopalveluita.

13.5.7. Perustason ylittävät palvelut

Ympäristöpalvelut Helmen toimialueella ei ole saatavissa perustason ylittävää palvelua.

Erikoiseläinlääkäripalvelut

Ympäristöpalvelut Helmen toimialueella ei ole saatavissa erikoiseläinlääkäripalvelua. Erikoiseläinlääkäripalvelua on lähimmillään saatavissa Oulusta.

Laboratoriopalvelut

Eläinlääkärit ovat käyttäneet utaretulehdustutkimuksissa pääasiassa Haapavedellä sijaitsevaa Seilabin toimipistettä. Seilab tutkii myös ulostenäytteitä salmonellan varalta. Muita eläintautinäytteitä lähetetään tarvittaessa esim. Ruokaviraston toimipisteisiin tutkittavaksi. Oulun Ruokaviraston toimipisteessä on mahdollisuus tutkia joidenkin eläinlajien osalta myös kokonaisia raatoja.

Remissiomahdollisuudet

Pieneläinasiakkaita voidaan lähettää jatkohoitoon Ouluun, jossa toimii useampia yksityisiä eläinklinikoita. Oulussa on myös yksityinen hevossairaala.

14 Seuranta, arviointi ja raportointi

14.1. Kunnan suunnitelmat

Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelman toteutumista tarkastellaan ja arvioidaan vuosittain päivityksien yhteydessä. Päivitetty valvontasuunnitelma toimitetaan aluehallintovirastolle.

14.2. Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi

Resurssien riittävyyden arvioimiseksi kunnan tulee ylläpitää tilastoa järjestämiensä eläinlääkäripalvelujen käytöstä.

Ympäristöpalvelut Helmessä praktikkoeläinlääkärit toimittavat kuukausittain ympäristöpalvelupäällikölle tilaston, josta käy ilmi tehtyjen sairaskäyntien määrä eriteltynä virka-aikana sekä päivystysaikana tehtyihin käynteihin sekä erikseen pien- ja suurelänasiakkaat. Tilastojen tallentamisesta VYHA:an vastaa ympäristöpalvelupäällikkö.

14.3. Arviointi ja ohjauskäynnit

Aluehallintovirasto suorittaa arviointi- ja ohjauskäyntejä. Ympäristöpalvelut Helmeen on suoritettu harjoituskäynti syksyllä 2013.

14.4. Muu raportointi

Elintarvikeketjun valvonnan tulokset ovat vuonna 2020 nähtävissä VATI- järjestelmästä.

Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot ovat:

- eläinsuojelutarkastukset ja päätökset
- terveysvalvontaan liittyvät käynnit
- tautiepäilyt
- eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan työt, joista kunta laskuttaa valtiota
- muut viranomaisten pyytämät vuosiyhteenvedot ym.
- vastustettavien eläintautien hallinnassa tehdyt toimenpiteet

Ympäristöpalvelut Helmessä kuukausiyhteenvedot aluehallintovirastoon huolehtii jokainen eläinlääkäri itse aluehallintoviraston antamien määräaikojen puitteissa.

Kuukausiyhteenvedosta käyvät ilmi tautiepäilyt, joita ei ole ollut tarvetta ilmoittaa välittömästi läänineläinlääkärille. Eläinsuojelutarkastuspöytäkirjat sekä hallintopäätökset samoin kuin terveysvalvontaan liittyvien käyntien asiapaperit toimittaa asiaa hoitanut virkaeläinlääkäri itse eteenpäin.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan työt, joista kunta laskuttaa valtiota laskutetaan erillisellä lomakkeella kaupungilta. Laskun hyväksyy ympäristöpalvelupäällikkö ja laskutuksen kokoaa erikseen sovittavina aikoina toimistos sihteeri. Valvontaeläinlääkärit huolehtivat oman laskutuksensa aluehallintovirastoon.

Yksikön yhteiset raportit ja tilastot laatii ympäristöpalvelupäällikkö yhteistyössä eläinlääkäreiden kanssa.

15 Eläinlääkintähuoltoa koskeva lainsäädäntö

Eläinlääkintähuoltolaki 765/2009

Valtioneuvoston asetus eläinlääkintähuollosta 1031/2009

Elintarvikelaki 23/2006 muutoksineen

Eläintautilaki 441/2013

Maa- ja metsätalousministeriön asetus vastustettavista eläintaudeista ja niiden luokittelusta 843/2013

Valtioneuvoston asetus eläinten terveysvalvonnasta sekä eläintautien vastustamisesta eläinten keinollisessa lisäämisessä 838/2013

Maa- ja metsätalousministeriön asetus vapaaehtoisesta eläinten terveysvalvonnasta 1005/2013

Eläinsuojelulaki 247/1996 muutoksineen

Eläinsuojeluasetus 396/1996

Laki eläinten kuljetuksesta 1429/2006

Laki eläinten lääkitsemisestä 387/2014

Laki tilatukien täytäntöönpanosta 557/2005

Sivutuotelaki 517/2015

Maa- ja metsätalousministeriön asetus eläimistä saatavista sivutuotteista 783/2015

Maa- ja metsätalousministeriön asetus eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden keräämisestä, kuljetuksesta ja hävittämisestä 1192/2011

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/625 virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamiseksi